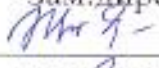

МБОУ «Хошун-Узурская СОШ имени Эрдынеева Ш-Н.Э»

<p>«Согласовано» Зам.директора по УВР Цыбанова Э.В. от «2» сентября 2023г.</p>	<p>«Утверждено» Директор школы Халзанова В.Б. от «2» сентября 2023г.</p>
--	---

**Рабочая программа
по бурятскому языку в 5 классе**

ФИО учителя – Цыбанова Э.В.

Учебный год – 2023-24

I.Тайлбари бэшэг

Буряад хэлэнэй багшанарай урда табигдаха шухала зорилгонууд:

Ургажа ябаа залуу үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ хууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ;

Һурагшадые Буряад республикын гүрэнэй аман ба бэшэгэй хэлэтэй болгохо;

Нинтын болон ажахын хэрэгтэ түрэлхи хэлээ хэрэглүүлжэ һургаха;

Арадайнгаа түүхэ, аман зохеолойнь баялиг, ёһо заншал, соёл болбосорол – эдэ бүгэдэндэ түшэглэн, тэдэниие һургажа, хүгжөөжэ, хүмүүжүүлжэ, буряад үндэһэ яһатанай гүнзэгы мэдэрэл бүрилдүүлхэ

Тус зорилгонуудһаа дулдыдан, 5-дахи класста буряад хэлэ зааха талаар багшын урда нимэ шухала эрилтэнүүд табигдана:

1. Нэн түрүүн түрэлхи хэлээ заажа байхадаа, багша өөрөө хэлэ бэшэгэй талаар үндэр хэмжээнэй эрдэм мэдэсэтэй, болбосорол ехэтэй, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй, тэрэ тоодо буряад хэлэнэй саашанхи хүгжэлтын гол зорилгонуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо ёһотой.

2. Һурагшадай эрдэм мэдэсын эрилтэнүүдэй стандарт ба программа шудалжа, багша буряад хэлэ заалгыг түсэблэхэ;

3. 5-дахи классай буряад хэлэ үзэлгын программа 105 часай: тэдэнэй 23 час-хэлэ хүгжөөлгэдэ үгтэнэ.

4. Һуралсалай жэлэй эхиндэ багша 5-дахи классай Һурагшадай мэдэсэ шадабарин хэмжэээ элрүүлхэ зорилготойгоор хэдэн ондоо түхэлэй шалгалтын хүдэлмэринүүдые дүүргүүлхэ: грамматическа даабаринуудтай диктантнуудые, зохеолго ба найруулгануудые бэшүүлжэ, тестнүүдые дүүргүүлжэ, анкетэнүүдэй асуудалнуудта харюусуулха шухала, аман шалгалга үнгэргэхэ; үзэгдэһэн темээр шалгалтын асуудалнуудта харюунуудые шагнаха; хөөрэлдоо эмхидхэхэ; Эдэ даабаринуудые дүүргэлгын дүнгүүд Һурагшадай мэдэсэ, шадабари, хүгжэлтыг гү, али программын эрилтэнүүдһээ гээгдэлгэ зүбөөр гэршэлгын диагностическа карта дүүргэхэ.

5. Һурагша бүхэнэй эрдэм мэдэсын хэмжээн адли бэшэ, тнимэһээ хэшээлэй алишые шатада Һурагшын мэдэсын хэмжээндэ тааруугаар даабаринуудые дүүргэхэ;

6. Һурагшадые Һургаха, хүгжөөхэ, хүмүүжүүлхэ зорилгонууд түрэлхи хэлэнэй, ород ба хари хэлэнүүдэй (русский и иностранный языки), буряад болон бусадшые уран зохеолой (бурятская, русская литература), Буряад ороной түүхын (история Бурятии), дэлхэйн уран зохеолой соёл культурын (МХК, ритмика, музыка, рисование) гэхэ мэтэ предметүүдээр нягта холбоотойгоор 10 час, тодорхойлон хэлэбэл, 1-дэхи четверть соо 2 час, 2-дохи четверть соо 2 час, 3-дахи четверть соо 4 час, 4-дэхи четверть соо 2 час үнгэргэгдэхэ шухала;

7. Хэшээл үнгэргэхэдөө, элдэб онол аргуудые хэрэглэхэ: индивидуальна, паарна, групповой хүдэлмэринүүдые һэлгэн, үхибүүдэй һонирхол татаха, арт-терапия (физминутка, дуун, хэлэлгын даабаринууд, өөхөр хатарай элемент) дэлгэрэнгыгээр хэшээл бүхэндэ үнгэргэгдэхэ.

8. Программаар үзэгдэхэ сэдэбүүд, дүүргэгдэхэ даабаринууд коммуникативна шэглэлтэй: хэлэлгын (уншалга, бэшэлгэ, аудировани, хэлэлгэ дамжуулгын), хэлэнэй, социокультурна, компенсаторно, Һуралсалай болон ойлголгын компетенцинүүдэй хүгжэлтыг хэшээл бүхэндэ хараалан түсэблэхэ.

9. Буряад арадайнгаа ажабайдал, түүхэ, заншал, зан абари үзэжэ байгаа зохеолнууд дээрэ үндэһэлэн, һайнаар ойлгуулха, ухаан сэдхэхэдэнь шэнгээхэ, манай социумай ёһото эрхэтэн болгон хүмүүжүүлхэ.

Программа адаптирована для учащихся пятого класса МБОУ «Мурочинская ООШ». Курс рассчитан на 2 часа в неделю (всего 68 часов в год) и реализуется в рамках национально-регионального компонента образовательного учреждения.

Для реализации данной программы используется «Буряад хэлэн», 5 класс (Буданн Б.Б., Гомбоев Б.Б. Улаан-Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2008 он.

Рабочая программа конкретизирует содержание предметных тем образовательного

стандарта и дает распределение учебных часов по разделам курса.

Актуальность программы обусловлено тем, что качественные изменения характера национальной политики нашего государства, а также отношения общества к проблеме развития и возрождения национальных языков и культур, делают преподавание национальных языков народов России необходимым условием и неотъемлемой частью литературного образования школьников. Национальные языки становятся действенным фактором национально-культурного развития общества. Все это существенно повышает их статус и значение как общеобразовательной учебной дисциплины.

Программа составлена с учетом принципов научности, системности, доступности, диалога культур, а также преемственности и перспективности между различными разделами курса. Рабочая программа выполняет две основные функции:

Информационно-методическая функция повышает уровень литературного образования школьников, способствует формированию у школьников целостной картины мира. Бурятский язык расширяет лингвистический кругозор учащихся, способствует формированию культуры общения, содействует общему речевому развитию учащихся, формированию основ филологического образования школьников.

Организационно-планирующая функция предусматривает выделение этапов обучения, структурирование учебного материала, определение его количественных и качественных характеристик на каждом из этапов, в том числе для содержательного наполнения промежуточной аттестации учащихся.

Общая характеристика предмета «Бурятский язык»

Бурятский язык входит в общеобразовательную область «Язык и литература».

Бурятский язык является одним из главных элементов культуры бурятского народа - носителя данного языка. Он открывает учащимся непосредственный доступ к духовному богатству бурятского народа, повышает уровень их общего гуманитарного образования, а также является средством межкультурной коммуникации. Поэтому ему отводится существенная роль в решении важных задач, стоящих перед современной школой в плане формирования толерантной личности, развития ее национального самосознания.

Цели и задачи обучения бурятскому языку

Обучение бурятскому языку направлено на достижение следующих целей.

- формирование умений общаться на бурятском языке с учетом речевых возможностей и потребностей школьников: элементарных коммуникативных умений в говорении, аудировании, чтении и письме;
- развитие личности ребенка, его речевых способностей, внимания, мышления, памяти и воображения; мотивации к дальнейшему овладению бурятским языком;
- обеспечение коммуникативно-психологической адаптации школьников к новому языковому миру для преодоления психологических барьеров в использовании бурятского языка как средства общения;
- освоение элементарных лингвистических представлений, доступных школьникам и необходимых для овладения устной и письменной речью на бурятском языке;
- приобщение детей к новому социальному опыту с использованием бурятского языка: знакомство школьников с культурой бурятского народа, с фольклором и доступными образцами бурятской литературы;
- формирование речевых, интеллектуальных и познавательных способностей школьников, а также их общеучебных умений.

Обучение бурятскому языку на ступени основного общего образования направлено на достижение следующих целей:

- развитие коммуникативной компетенции на бурятском языке в совокупности ее составляющих - речевой, языковой, социокультурной, компенсаторной, учебно-познавательной;

- Речевая компетенция - развитие коммуникативных умений в четырех основных видах речевой деятельности (говорении, аудировании, чтении, письме);

• Языковая компетенция - овладение новыми языковыми средствами (фонетическими, орфографическими, лексическими, грамматическими) в соответствии с темами, сферами и ситуациями общения, отобранными для основной школы, освоение знаний о языковых явлениях бурятского языка, разных способах выражения мысли в русском и бурятском языке;

• Социокультурная компетенция - приобщение учащихся к культуре, традициям бурятского народа, с учетом социально-экономических, этнокультурных, этнонациональных и других особенностей региона, в рамках тем, сфер и ситуаций общения, отвечающих опыту, интересам, психологическим особенностям учащихся основной школы на разных ее этапах (V-VII и VIII-IX классы), формирование умения представлять свою республику, культуру ее народов в условиях межкультурного общения;

• Компенсаторная компетенция - развитие умений выходить из положения в условиях дефицита языковых средств при получении и передаче информации;

• Учебно-познавательная компетенция - дальнейшее развитие общих и специальных учебных умений; ознакомление с доступными учащимся способами и приемами самостоятельного изучения языков и культур, в том числе с использованием новых информационных технологий;

• ценностно-смысловые компетенции - компетенции в сфере мировоззрения, связанные с ценностными ориентирами ученика, его способностью видеть и понимать окружающий мир, ориентироваться в нем, осознавать свою роль и предназначение, уметь выбирать целевые и смысловые установки для своих действий и поступков, принимать решения. Данные компетенции обеспечивают механизм

Развитие и воспитание понимания у школьников важности изучения бурятского языка в современных условиях развития нашего общества и потребности пользоваться им как средством общения, познания, самореализации и социальной адаптации; воспитание качеств гражданина, патриота; развитие национального самосознания, стремления к взаимопониманию между людьми разных национальностей, толерантного отношения к проявлениям иной культуры.

- валеологические:

- Соблюдение надлежащей обстановки и гигиенических условий в классе
- Правильное чередование количества и видов преподавания (словесный, наглядный, аудиовизуальный, самостоятельная работа и т.д.)
- Контроль длительности применения ТСО (в соответствии с гигиеническими нормами)
- Включение в план урока оздоровительных моментов на уроке: физкультминутки, динамические паузы, минуты релаксации, дыхательная гимнастика, гимнастика для глаз.
- Соблюдение комфортного психологического климата на уроке.
- Создавать здоровый психологический климат на уроках, повышать мотивацию учащихся.

Ведущие принципы

Главным принципом конструирования содержания курса является гуманистическая направленность, суть которой состоит в том, чтобы которую изучают для того, чтобы понимать и правильно решать проблемы каждого человека и общества в целом, а также в организации, использовании учителем педагогических технологий сотрудничества и личностно-ориентированного обучения. Также ведущими принципами являются следующие дидактические принципы:

- В основу содержания и структуры предмета положен дидактический принцип личностно-ориентированного обучения, в качестве главного объекта учебно-воспитательного процесса рассматривающий учащегося с его индивидуальными особенностями восприятия и осмысления фундаментальных и прикладных знаний и умений;

- В курсе обеспечено единство содержательной и процессуальной сторон обучения, которое подразумевает не только передачу учащимся определенной системы научных знаний и умений, но и обучение их способам учебной деятельности по самостоятельному добыванию упомянутых знаний и умений с применением новейших учебных технологий и форм организации учебного процесса;

- Принцип компетентностного подхода, т.е. Конечный результат обучения определяется не столько суммой приобретенных знаний, сколько умением применять их на практике, в повседневной жизни, использовать для развития чувственных, волевых, интеллектуальных и других качеств личности учащегося.

- Принцип воспитывающего обучения(создание условий формулирования личности в целом);

- Принцип научности (содержание обучения должно отражать современное состояние науки, изучающей литературы-литературоведения, литературной критики. На уроках необходимо школьников обучать элементам научного поиска, основам исследовательской деятельности);

- Принцип связи обучения с практикой (использование уч-ся знаний в решении практических задач, применение полученных знаний в жизни, формирование собственной точки зрения, развитие у школьников устойчивости к информационному потоку, формирование критического мышления);

- Принцип системности и последовательности(обучение и воспитание в определенной системе, логическое построение содержания и процесса обучения);

- Принцип доступности (учёт особенностей развития учащихся ,организация обучения, исключающая возможность психо-физических перегрузок уч-ся),

- Принцип наглядности (целесообразное и эффективное привлечение органов чувств к восприятию уч. Материала через ТСО и ИК-технологии),

- Принцип сознательности и активности учащихся при направляющей и организующей роли учителя(сознание уч-ся цели обучения, самостоятельности школьников в планировании и организации своей деятельности , самоконтроль учеников, интерес к знаниям , самостоятельная постановка проблемы и поиск её решения);

- Принцип прочности (прочное усвоение знаний, переход знаний в умения и навыки на основе активности уч-ся , правильной организации повторения изученного , учёта индивидуальных особенностей уч-ся, структурирования материала с выделением главного и соблюдения логических связей, контроля результатов обучения ими их оценки);

II. Программын бүридэл

1. Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга.
2. Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим.
3. Лексикэ.
4. Үгын бүридэл ба үгын бии бололго.
5. Синтаксис, интонации ба сэглэлтын тэмдэгүүд.
6. Жэл соо үзэхэнөө дабталга
7. Холбоо хэлэ хугжөөлгэ

Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга (5 час) Абяан ба үзэгүүд. Аялган ба хашалган үзэгүүд. Түргэн ба удаан аялганууд. Дифтонгнууд ба йотированна аялганууд.

Хэлэлгын хубинууд: юумэнэй нэрэ, үйлэ үгэ, тэмдэгэй нэрэ. Падежнүүдэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ.

Юрэ хөөрэхэн, асууһан ба идхалан мэдүүлэлнүүдые зүбөөр уншалга.

Хэлэн тухай тобшо ойлгосо (2 час)

Литературна буряад хэлэн. Хэлэнэй үүргэ. Нютаг хэлэнүүд.

Фонетикэ, графика, орфоэпи, бэшэгэй дүрим (30 час)

Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга. Буряад хэлэнэй алфавит.

Хэлэлгын абяанууд. Аялган абяануудай илгаа: эмэ (хэлэнэй урдуурхи), эрсэ (хэлэнэй дундуурхи), эрэ (хэлэнэй хойгуурхи). Түргэн, удаан аялганууд, дифтонгнууд. Аялгануудай тааралдал.

Аялгануудые зүб бэшэлгэ. Ээ, эй, уй, үй, ы, э, и аялгануудые бэшэхэ дүримүүд.

Хашалганууд, тэдэнэй илгаа: хонгёо ба бүдэхи хашалганууд. Хатуу ба зөөлэн хашалганууд. Йотированна аялганууд. Фонетическэ шүүлбэри.

Буряад хэлэнэй орфоэпи. Орфоэпийн гол дүримүүд. Хэлэлгын абяануудые, үгэнүүдые ба тэдэнэй дүрсэнүүдые, абтаһан үгэнүүдые зүбөөр үгүүлэлгэ. Илгалан ь тэмдэг. Үе, үгэ нүүдгэлгэ. Абтаһан үгэнүүдые зүб бэшэлгэ. Буряадаар бэшэгдэдэг абтаһан үгэнүүд.

Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэйн аялгание буряадшалан бэшэхэ дүрим.

Орфографическа толи хэрэглэлгэ.

Лексикологи (10 час)

Буряад хэлэнэй үгын баялиг.

Олон удхатай үгэнүүд ба омонимууд.

Сэхэ ба шэлжэхэн удха. Синонимууд ба антонимууд.

Үндэхэн буряад ба ондоо хэлэнһээ абтаһан үгэнүүд. Мэргэжэлтэдэй үгэнүүд. Нютаг үгэнүүд. Хуушарһан үгэнүүд.

Уласхоорондын (интернациональна) үгэнүүд. Буряад хэлэнэй толинууд.

Үгын бүридэл ба үгын бии бололго (15 час)

Үндэхэн. Үгын һуури.

Үгын залгабари ба залгалта.

Залгабаринуудай хүсөөр үгэнүүдэй бии бололго.

Орёо ба хуряамжалһан үгэнүүд. Тэдэниие зүб бэшэлгэ.

Үгэтэй суг бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд.

Анхан һуурийн дундахи тодо бэшэ аялгануудые зүб бэшэлгэ. Үгын бүридлөөр шүүлбэри.

Синтаксис, хоолойн аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд (15 час)

Холбуулал.

Холбуулалай гол ба дулдыданги үгэнүүд. Мэдүүлэл. Хэлэгдэхэн зорилгоороо мэдүүлэлнүүдэй илгаа: юрэ хөөрэхэн, асууһан, идхалан.

Аянгалгаараа мэдүүлэлнүүдэй илгаа: шангалһан ба шан— гадхаагүй мэдүүлэлнүүд, тэдэнэй аянгалга.

Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд: нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд: нэмэлгэ, элрэхэйлэгшэ ба ушарлагһа.

Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд.

Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэл, тэрэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга.

Хандалга, тэрэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга. Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд, тэдэнэй аялга ба сэглэлтын тэмдэгүүд (юрэнхы танилсалга).

Авторай үгын урда ба хойно байһан сэхэ хэлэлгэ, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүд ба аялга.

Үгэ андалдалга (диалог), сэглэлтын тэмдэгүүд. Текст (юрэнхы ойлгосо). Найруулал тухай юрэнхы ойлгосо.

Хэлэлгын янзонууд: юрэ хөөрэлгэ, зураглалга, бодомжолго.

Үзэһэнөө дабталга (5 час)

Абяан үзэг хоёрой хоорондохы илгаа. Аялган ба хашалган абяанууд. Синонимуудые, антонимуудые, олон удхата үгэнүүдые, омонимуудые мэдүүлэл соо хэрэглэлгэ.

Мэдүүлэлэй шухала ба юрын гэшүүд. Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэл.

Диалог тухай дабталга.

Хэлэлгын найруулал, тэрэнэй янзонуудые дабталга.

Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ (20 час)

Текстые абзацнуудта хубааха шалабари бэелүүлхэ хүдэлмэри.

Түсэб табилга

Текстын сэдэб элирүүлгэ.

Ярянаы ба уран зохёолой найруулга илгаа шалабари бэелүүлгэ.

Юрэ хөөрэлгэ, зураглалга ба бодомжолго гэхэн үгүүлэлэй янзонуудта хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ.

Уран зохёол, кинофильм, радио болон теледамжуулгануудай удхаар өөрынгөө һанамжа, бодомжолго бэшэхэ шалабари бэелүүлгын хүдэлмэринүүдые үнгэргэлгэ.

Зураг хэрэглэжэ гү, али өөрынгөө ажабайдалда болоһон үйлэ хэрэгүүд тухай зохёолго бэшэлгэ.

Юрэ хөөрэхэн, зураглаһан текстын удхаар найруулга (дэлгэрэнгы) бэшэлгэ.

Найруулга, зохёолгонуудые бэшэлгэ.

Ород хэлэнһээ буряадта оршуулга

Үзэхэн зохёолой удхаар асуудалнуудта тобшо ба дэлгэрэнгы харюунуудые үгэлгэ.

III. Календарна-тематическа түсэблэлгэ

№л/п	Темэ	Саг	Үнгэргэхэ саг:	
			түсэб	факт
	Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга	5 ч+1хх		
1.	Абяан ба үзэгүүд	1 ч	03.09	
2.	Түргэн ба удаан аялганууд. Аялган ба хашалган үзэгүүд	1 ч	04.09	
3.	Хэлэлгын хубинууд юумэнэй нэрэ, үйлэ угэ, тэмдэгэй нэрэ	1 ч	08.09	
4.	Падежэй залгалтануудые зүб бэшэлгэ	1 ч	10.09	
5.	Мэдүүлэл	1ч.	11.09	
6.	Х.х. Зохёолго «Зунай амаралта»	1 ч	15.09	
	Хэлэн тухай тобшо ойлгосо	2 ч.		
7-8.	Хэлэн тухай юрэнхы ойлгосо. Буряад литературна хэлэн, нюотаг хэлэнүүд	2 ч.	17.09, 18.09	
	Фонетикэ, графика, орфоэни, бэшэгэй дүрим	30 ч+ 4 ч		
9.	Эхин классуудта үзэхэнөө дабталга	1 ч	22.09	
10.	Буряад хэлэнэй алфавит	1 ч.	24.09	
11.	Хэлэлгын абяанууд. Үзэгүүд	1ч	25.09	
12.	Ехэ үзэгүүд	1 ч.	29.09	
13.	Аялгануудай илгаа	1 ч.	01.10	
14.	Аялган абяануудай илгаа	1 ч.	02.10	
15.	Аялгануудые зүб бэшэлгэ. Ээ – эй	1 ч.	06.10	
16.	Аялгануудые зүб бэшэлгэ. Ээ - эй	1 ч.	08.10	
17.	Уй – үй – ы	1 ч.	09.10	
18.	Х х. Зохёолго үргэлжэлүүлхэ	1 ч	13.10	
19.	Ии – ы	1 ч.	15.10	
20.	Э – и	1 ч.	16.10	
21.	Аялгануудай илгаа	1	20.10	
22.	Аялгануудай тааралдал	1	22.10	
23.	Аялгануудай һубарил	1	23.10	
24.	Аялгануудай нугарал	1	27.10	
25.	Шалгалтын диктант	1	29.10	
26.	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1	30.10	
27.	Х.х. Найруулга «Ажалша <i>моншуул</i> »	1 ч	10.11	
28.	Хашалганууд. Хонгёо ба бүдэхи хашалганууд	1 ч	12.11	
29.	Хонгёо ба бүдэхи хашалган	1 ч.	13.11	
30.	Х.х. Зохёолго «Убэлэй ой соо»	1 ч	17.11	
31.	Хатуу ба зөөлэн хашалганууд	1 ч.	19.11	

32	Шалгалтын диктант	1ч	20.11	
33	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1	24.11	
34. 26	Илгahan ь тэмдэг	1 ч.	26.11	
35.	Үгын үе. Үгэ таһалалга	1 ч.	27.11	
36. 27	Х.х. Зурагаар зохёолго «Библиотека соо»	1 ч.	01.12	
37. 28	Үгын фонетическэ шуулбэри	1ч.	03.12	
38.	Үгын фонетическэ шуулбэри	1ч.	04.12	
39. 29	Абтаһан үгэнуудэй зуб бэшэлгэ	1ч	08.12	
40.	Буряадаар бэшэгдэдэг абтаһан үгэнууд	1ч	10.12	
41. 30	Ородоор бэшэгдэдэг абтаһан үгэнууд	1ч	11.12	
42. 31	Абтаһан үгэнуудэй һуулэй аялгание буряадшалжа бэшэлгэ	1ч	15.12	
43.	Абтаһан үгэнуудэй һуулэй аялгание буряадшалжа бэшэлгэ	1ч	17.12	
44.	Абтаһан үгэнуудэй һуулэй аялгание буряадшалжа бэшэлгэ	1ч	18.12	
45.	Абтаһан үгэнууд. Дабталга	1ч.	22.12	
46. 32	Абтаһан үгэнууд. Дабталга	1ч.	24.12	
47.	Шалгалтын диктант	1ч	25.12	
48. 34	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1ч	29.12	
	Лексикологи 10ч+6хх			
49. 35	Буряад хэлэнэй үгын баялиг	1ч.	14.01	
50. 36	Эхир үгэнууд. Олон удхатай үгэнууд ба омонимууд	1ч.	15.01	
51. 37	Үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха	1ч.	19.01	
52. 38	Синонимууд ба антонимууд	1ч.	21.01	
53.	Х.х. Синонимуудые хэрэглэжэ, рассказ зохёолго	1ч	22.01	
54.	Үндэһэн буряад ба абтаһан үгэнууд	1ч.	26.01	
55. 39	Мэргэжэлтэдэй үгэнууд. Нютаг үгэнууд	1ч.	28.01	
56. 40	Х.х. Хөөрэлгэ «Сагаалгание угталга»	1ч.	29.01	
57.	Х.х. Сагаалганай амаршалганууд	1ч.	02.02	
58. 41	Хуушарһан үгэнууд. Уласхоорондын үгэнууд	1ч.	04.02	
59. 42	Буряад хэлэнэй толинууд. Лексикэ дабталга	1ч.	05.02	
60. 43	Шалгалтын диктант	1ч.	09.02	
61.	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1ч.	11.02	
62. 44	Х.х. Рассказ зохёолго «Шубуудай үбэлжэлгэ»	1ч.	12.02	
	Үгын бүридэл ба үгын бии бололго	15ч. 3хх		

63	Үндээн ба нуури	1ч.	16.02	
64	Үндээн ба нуури	1ч.	18.02	
65	Х.х. Хөөрөө үргэлжлүүлжэ «Үбэл»	1ч.	19.02	
66	Үгын залгабари ба залгалта	1ч.	23.02	
67	Үндээн, залгабари, нуури ба залгалта	1ч.	25.02	
68	Үгын буридэлөөр шүүлбэри	1ч.	26.02	
69	Х.х. Зохёолго «нургуулин газар»	1ч.	02.03	
70	Залгабарин хүсөөр үгэнуудэй би бололго	1ч.	04.03	
71	Орөө ба хурямжалхан үгэнууд	1ч.	05.03	
72	Орөө ба хурямжалхан үгэнүүд	1ч.	09.03	
73	Үгэтэй суг бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд	1ч.	11.03	
74	Үгэтэй суг бэшэгдэдэг зүйр үгэнүүд	1ч.	12.03	
75	Анхан нууриин дундахи тодо бэшэ аялганине зүб бэшэлгэ	1ч.	16.03	
76	Шалгалтын ажал	1ч.	18.03	
77	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1ч.	19.03	
78	Үгын буридал дабталга, шүүлбэри	1ч.	01.04	
79	Анхан нууриин дундахи тодо бэшэ аялганине зүб бэшэлгэ	1ч.	02.04	
80	Х х Зурагаар зохёолго «Хабар»	1ч.	06.04	
	Синтаксис. Пунктуаци 15ч. +6хх			
81	Синтаксис. Холбуулал	1ч.	08.04	
82	Мэдуулэл. Хөөрөөн, асууһан ба идхалан мэдуулэлнүүд	1ч.	09.04	
83	Аянгалгаараа мэдуулэлтэй илгаа: шангадхалан ба шангадхаагүй мэд-д	1ч.	13.04	
84	Мэдуулэлтэй шухала гэшүүд	1ч.	15.04	
85	Юрын гэшүүд. Нэмэлтэ	1ч.	16.04	
86	Юрын гэшүүд. Элирхэйлэгшэ	1ч.	20.04	
87	Юрын гэшүүд. Ушарлагша	1ч.	22.04	

88 51	Х.х. Зурагаар зохёолго «Эжын найндэр»	1ч.	23.04	
89 52	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд	1ч.	27.04	
90. 91 63	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	1ч. 1ч.	29.04 30.04	
92. 54	Хандалга	1ч.	04.05	
93. 55	Причастна ба деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүд	1ч.	06.05	
94.	Х.х. Найруулга «Үнээн тухай домог»	1ч.	07.05	
95. 66	Сэхэ хэлэлгэ. Үгэ андалдалга (диалог)	1ч.	11.05	
96. 67	Текст (юрэнхы ойлгосо) Найруулал тухай ойлгосо	1ч.	13.05	
97. 68	Хэлэлгын янзанууд: юрэ хөөрэлгэ, зураглалга, бодомжолго	1ч.	14.05	
98. 69	Х.х. Зураглал «Борбилоонууд»	1ч.	18.05	
99. 70	Х.х. Бодомжолго «Түрэл хэлэн, түрэл шютаг»	1ч.	20.05	
	Жэл соо үзэнэнов дабталга	5 ч. +1хх		
100.	Фонетикэ. Лексикэ	1ч.	21.05	
101.	Үгын бүридэл.Морфологи	1ч.	25.05	
102.	Шалгалтын ажал	1ч.	27.05	
103.	Алдуу дээрэ хүдэлмэри	1ч.	28.05	
	Хамтадаа.			103ч

IV. Шухала шадабари ба дадалнууд

Нурагшад 5— дахи класс дүүргэхэдээ, нимэнүүд шадабари ба дадалтай болохо ёготой:
үгэ соохи үзэгүүд ба абяануудыг зүбөөр илгаруулха, шүүлбэрлэхэ,

үгэнүүдыг бүридэлөөрнь, мэдүүлэлнүүдыг байгуулгаарнь шүүмжэлхэ, юрын болон
орёо мэдүүлэлнүүдыг зохёохо; буряад болон абтаһан үгэнүүдэй бэшэгэй дүрим мэдэхэ,
тэрэниг баримталан, үгэнүүдыг болон мэдүүлэлнүүдыг зүб үгүүлхэ, бэшэхэ; юрэ
хөөрэн, бодомжолһон, зураглаһан найруулгануудыг бэшэхэ түсэб табижа шадаха.

У. Нурулсалал ба методическа материалнууд

1. Будаин Б.Б., Гомбоев Б.Б. Буряад хэлэн. 5 класс. Улаан-Үдэ,Бэлиг хэблэл, 2008 он.
2. «Буряад хэлэнэй сахим нураха ном» гэжэн электронно ном.1 хуби
3. Х Санжимитыпова «Буряад хэлэн», таблицанууд, 5-9 кл., У-У , 1996.
4. Б.Б. Гомбоев «Буряад хэлээр 5 кл. хэрэглэхэ дидактическа материалнууд», У-У.,1988.
5. Н.Б.Дугаров «Адирхуу удхатай үгэнүүдэй хураангы толи», У-У., 1995.
6. «Буряад хэлэнэй тобшо тайлбари толи», У-У., 1992
7. Э.Р Раднаев «Буряад хэлэнэй орфографическа толи»
- 8.Буряад хэлэ үзэхэ сахим (электронно ном) 2 хуби
9. Буряад хэлэн дээрэ сайтнууд: <http://buriadxelen.com/>; <http://www.referun.com>

VI. Шалгалтын хүдэлмэринүүд

Диктант 1 «Алтан намар»

Намар. Буурал сагаан үбгэд, хүгшээдэй хэлсэдэг ёһоор тахья харын дүүрэгжэ, нохой харын ерэгжэ байха үе саг. Үдэр ошохо бүри үнгэ зүһээ хубилгажа, үргэн шаргал хүнжэлөөрөө ужам дайдаа хушажа байһан алтан намарай газа ершоол байхада, үүрэй сайханаа эхилжэ үдэһын харанхы болотор хонгоо дуугаа ханхинуулдаг жэгүүртэ найхан шубуудай хаһа хойшоо гаража, хюруугай унаһан нэрюухэн үглөөнүүд олоор үзэгдэнэ.

Диктант 2 «Баглаа сээгэ»

Үдэһын наранай аяр баруун хойто хадын шобхо үзүүр дээрэ торохо үеэр бидэ хонидоо туугаад, хүхюутэй урматай намналсажа наалаһаар Хэлтэгэйдээ бусабабди.

Гэртээ ороод, баглаа сээгээ эхэлдэ харбайбаб. Ургы караһан тэрэнэй шарай гансата хубилшаба. Хубхигар саган нюуртань ягаахан толон бии болоод, нимгэн уралын шэшэрбэ.

Һайнши даа, хүбүүми, гэжэ тэрэ гүбэрбэ. һалганаһан гараараа баглаа сээггем сээжэлдэ няагаад, һугшаран уйлаба. Юрын энэ ургы үзөөд, юундэ нодэһэйнгөө нөлбоһо минн гоожуулна гээшэб гэжэ гайхан шэлээ маажанаб. Жэгтэй даа (72 үгэ). *И Намсараев.*

Диктант «Зээрдэ морин»

Зээрдэ морининь үнэхөөрөөшье дошхорһон байба. Шүдэртэйшье һаа, нюргандаа эмээл дүтэ хүргэбэгүй. Ганбата ногтынгоо жолооо гадаһанай саагуур ороожо, эмнигэй трхине бии хүшөөрөө хореодо хашажа, ахарлан татаад, байра дээрэ тэршэлһээр байтарынь эмээлээ арай шамай нюргандань тохобо. Хүнэһэтэй сумаагаа ганзагада уяал, мориндоо хайруулан алдажа шүдэрынь тайламсаараа мордохо гэхэлээрнь, Зээрдэ хоһон эмээлтээ булгижа оробо. Ганса хүндэ диндэшэгүйгөөр забдаһан эмнигэй жолооһоо Ганбата эсэтэрээ шаргаасалдан, татасалдан шэргүүсэлдэбэ. Тийгээшье һаа, нэгэ арга һамбаа олоод, эмээл дээрэ мордошолой.

Буряад хэлээр тестнууд – 5 класс

1. Натиши 3 группы гласных:

1. эрэ –
2. эмэ –
3. эрсэ –

2. Найдн слова, подходящие по значению:

1. гоё – сээсн
2. ухаатай – жаахан
3. бишыхан – найхан

3. Найдн правильно составленное предложение:

1. Хабартаа газар дулаан болодог.
2. Дулаан хабартаа газар болодог.
3. Болодог хабартаа дулаан газар.
4. Газар дулаан болодог хабартаа.

4. Найдн лишнее слово:

1. Эжы, аба, эгэшэ, аша, һурагша.
2. Нарһан, шэнэһэн, хасуури, хуһан, һархяаг.
3. Сай, хилээмэн, тоһон, бууза, ямаан.
4. Саһан, бороон, хюруу, шүүдэр, шүдэн.

5. Допиши предложения:

1. Мүнөөдэр газар жэжэхэн бороон
2. Намарай сагта үхибүүд һургуулидаа
3. Манай эжы һургуулида
4. Дулын нүхэр басаган Баярма гэжэ

6. Подберите глаголы к данным существительным:

Нүхэр хүбүүн, наран, багша, хурагша
(заана, хурана, зурана, шарана)

7. *Какие знаки препинания необходимы к этим предложениям:*

1. Дарима хургуулида хурадаг

2. Дарима хаана хурадаг бэ

3. Даримаааа хэшээ абагты

8. *К данным словам поставьте вопросы хэн? юун?*

Хэшээл () хургуули () Баяр () Нүхэр ()

Үхибүүд () Намар () Баабгай () Үдэр ()